

AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU (AİÇÜBAEK)
YÖNERGESİ

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinin anlayışına göre, insan, toplum ve dünya sorunlarının anlaşılmasına ve çözümüne yönelik teorik ve pratik bilgiler üreten ve bu bakımdan insanlığın yaşam düzeyini yükseltmenin ana koşullarından biri olan bilimsel araştırma, tüm dünyada üniversitelerin en temel işlevlerinden biridir. Bu hayati önemi dolayısıyla bilimsel araştırma sonuçlarının sağlam, güvenilir ve geçerli olması, hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak ifade ve kanıtlarla desteklenerek yayınlanması ve tartışmaya açılması gerekir. Araştırma ve yayınlarda belirli bir kalite düzeyine ulaşılması ve bunun korunması, bilimin bir gereği olduğu kadar, etik bir gerekliliktir. Bu nedenle akademisyenler, araştırma ve yayınlarında bir takım ilke ve standartlara uymakla yükümlüdür.

1. BÖLÜM

Amaç ve Tanımlar

Madde 1: Bu yönergenin amacı Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulunun oluşturulma ve çalışma yöntemini belirlemektir.

Madde 2: Bu yönergede:

- a) **Üniversite:** Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesini,
- b) **Etik Kurul:** Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulunu,
- c) **Rektör:** Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Rektörünü,
- d) **Sorumlu Araştırmacı:** Bir araştırmanın etik, bilimsel, teknik, idari, mali ve hukuki her türlü sorumluluğunu taşıyan öğretim üyesi araştırmacıyı (Doktorasını tamamlamış öğretim elemanları da bu kapsamda değerlendirilir).
- e) **Yardımcı Araştırmacı:** Bir araştırmanın bilimsel sorumluluğunda payı olan ve araştırmanın yürütülmesinde görev alan araştırmacıyı ifade eder.

- f) **Kurul Sekretaryası:** Etik kurulların yazışmalarını yürütmekle ve belgelerini saklamakla yükümlü sekretaryayı ifade eder.

2. BÖLÜM

Etik Kurulun Amacı, Oluşturulması ve Yapısı

Madde 3: Etik kurul, hayvan deneyleri ve klinik araştırmalar dışında kalan arşiv araştırması, deney, inceleme ve alan çalışmalarını hukukun genel ilkeleri yanı sıra, mevcut mevzuat hükümleri ve etik açıdan değerlendirmek amacıyla üniversite senatosu tarafından oluşturulur.

Madde 4: Etik Kurul, Üniversite Senatosunun seçeceği Hukuk, Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler ile Güzel Sanatlar alanlarından 7 (yedi) üyeden oluşur.

Madde 5:

- a) Üyelerin görev süresi 3 (üç) yıldır. Süresi dolan üyeler tekrar görevlendirilebilir.
- b) Etik kurul üyeleri ilk toplantıda bir başkan ve bir raportör seçer.
- c) Kurul toplantısına geçerli mazereti olmaksızın, yılda üst üste 2 (iki) kez katılmayan üyenin, üyeliği düşer.
- d) Üyeler bir ay önceden yazılı olarak bildirmek koşuluyla istifa edebilirler. Geçerli mazeret bulunması halinde süre koşulu aranmaz.
- e) Boşalan üyelik 4. madde hükümleri uyarınca bir ay içerisinde doldurulur.

Madde 6: Etik kurul her yarıyıl başında ve sonunda olmak üzere yılda 4 kez toplanır. Ayrıca ihtiyaç duyulması halinde kurul başkanının yazılı çağrısı üzerine toplanır. Gündemde görüşülecek konuların dokümanları (araştırma ise araştırma dosyasının örnekleri) üyelere iletilir. Toplantılar en az 5 (beş) üyenin katılımıyla yapılır. Toplantı kararlarında salt çoğunluk aranır.

Madde 7: Etik kurul üyeliğine atananlar isim ve uzmanlıklarının ilgili birimlere duyurulmasını kabul etmiş sayılırlar.

Etik kurul üyeleri ve varsa idari personeli, etik kurula yapılan başvurular ve bunlarla ilgili bilgiler ile toplantılardaki tartışmaların gizli tutulmasının gerekliliği konusunda bilgilendirilir ve yazılı taahhütleri alınır.

Madde 8: Etik kurulun bir protokol defteri ve bir karar defteri olur ve defterler rektörlükçe mühürlenir. Her sayfa numaralandırılır ve kaç sayfa olduğu son sayfada belirtilerek imzalanır. Protokol defterine tüm başvurular ve ilgili yazışmalar, karar defterine ise toplantılarda alınan tüm kararlar yazılır.

3. BÖLÜM

Başvuru

Madde 9: Etik kurula yapılan başvuruların değerlendirilmesinde, kurul tarafından gerek görülürse, kurul dışından kişilerin görüşüne başvurulabilir. Bu kişiler toplantıya davet edilebilecekleri gibi, yazılı olarak da görüşleri alınabilir. Etik kurul tarafından danışman olarak belirlenen bir kişi, başkan tarafından gün ve saat belirtilerek ve çağrı nedeninin dokümanları gönderilerek yazılı olarak toplantıya davet edilir ya da görüşüne başvurulma nedeni belirtilip dokümanlar gönderilerek yazılı görüşü istenir. Danışmanın etik kurulda oy hakkı yoktur.

Etik Kurulu, spesifik bilgi veya uzmanlık gerektiren konularda inceleme komisyonları ve alt kurullar kurabilir. Fakülte ve yüksek okullar bünyesinde yapılan ve yayına yönelik olmayan öğrenci araştırmalarının düzenlenmesi ve denetlenmesi, alt kurullar tarafından yürütülebilir. Etik Kurulu, komisyon veya alt kurul üyesi olarak çalışması öngörülen kişilerin görevlendirilmesi için Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Rektörlüğüne başvurur. Rektörlük tarafından görevlendirilen alt kurullar ve komisyonlar, inceleme sonuçlarını en geç 1 (bir) ay içinde bir ön rapor olarak Etik Kuruluna sunar. Rektörün uygun görmesi halinde alt kurul ve komisyonlara ek süre verilebilir.

Madde 10: Hayvan deneyleri ve klinik araştırmalar kapsamında yer almayan bilimsel araştırmaların etik açıdan değerlendirilebilmesi için, araştırmanın bilimsel, idari ve etik sorumluluğunu üstlenen araştırmacı tarafından etik kurula 'başvuru' yapılır.

Madde 11: Başvuruda aşağıda belirtilen belgeler sunulur.

- a) Başvuru yazısı:** Sorumlu araştırmacı tarafından etik kurula yapılan başvuru yazısında; çalışmanın adı, niteliği, araştırmacıları, sorumlu araştırmacının iletişim bilgileri (adres, telefon, faks, e-posta, GSM vb.) ve tarih yer alır.
- b) Araştırma dosyası:** Dosyanın 2 adet basılı kopyası ile elektronik ortamda bir kopyası.

Araştırma projesinin etik kurulca değerlendirilebilmesi için, başvurunun etik kurul toplantısından 15 gün öncesine kadar yapılması gerekir.

Başvuru, etik kurul protokol defterine işlenir ve başvuru yazısının üst kısmına başvuru tarihi ile protokol numarası yazılır. Protokol numaraları her yılın başında 1'den başlatılır. Deftere başvuru tarihi, sorumlu araştırmacının adı ve çalıştığı birim ile araştırmanın adı yazılır.

Değerlendirmenin sonucu, başvurunun karara bağlandığı toplantıdan en geç 15 gün sonrasına kadar, sorumlu araştırmacıya yazılı olarak bildirilir.

Kurul, araştırma projesinde, formlarda ya da başka bir belgede değişiklik yapılmasını talep ederse, bu değişiklik talebi sorumlu araştırmacının başvuru yazısında vermiş olduğu adrese bildirilir.

Madde 12: Araştırmanın etik ile ilgili özeti ve aşağıda belirtilen tüm bilgiler araştırma dosyasında araştırmacı tarafından sunulur.

- a)** Araştırmanın amacı, gerekçesi, yöntemi, üzerinde çalışılacak malzeme veya örneklemin nitelikleri, kullanılacak yöntem ve teknikleri içeren ayrıntılı proje,
- b)** Varsa, çalışmanın bütçesi ve parasal kaynakları,
- c)** Varsa, destekleyici kurum veya kuruluşların bilgilerini içeren yazı,
- d)** Araştırmanın örneklemindeki kişileri veya katılımcıları bilgilendirme ve bilgilendirilmiş olur formu.

4. BÖLÜM

Değerlendirme ve Karar

Madde 13: Etik kurula başvurular;

- a) insan Hakları Evrensel Bildirgesi,
- b) Helsinki Bildirgesi,
- c) Dünya Hekimler Birliğinin ilke Bildirgeleri,
- d) Amerikan Kimya Derneği (ACS) ilkeleri
- e) Amerikan Psikologlar Derneği'nin (APA) Deontoloji ilkeleri,
- f) TÜBİTAK Araştırma - Yayın Etiği,
- g) Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Etik ilkeleri ile
- h) T.C. Anayasası, Yasaları ve ilgili mevzuatı çerçevesinde değerlendirilir.

Madde 14: Gerekli belgeleri tam olan başvurular değerlendirmeye alınır. Başvuru, öncelikle bir başka etik kurulun kapsamına girip girmemesi (hayvan deneyi veya klinik nitelikli olup olmaması) bakımından değerlendirilir. Karar alınırken, toplantı odasında kurul üyelerinden başkası bulunamaz. Kurul üyelerinden biri sorumlu ya da yardımcı araştırmacı ise ya da çalışma ile bağlantısı olduğu düşünülüyorsa, araştırmacının görüşüleceği kurul toplantısından önce üyeler bu konuda bilgilendirilir. O araştırma dosyasının görüşülmesi, tartışılması ve karar bağlanması esnasında, araştırmayla ilişkisi olan kurul üyesi toplantı odasından çıkar ve oylamaya katılmaz. Tüm bu işlemler karar defterine yazılır.

Madde 15: Etik kurul toplantısında alınan tüm kararlar karar defterine yazılır. Başvuru hakkında olumsuz karar verilmesi durumunda gerekçeleri de yazılır. Araştırmanın düzeltilmesi ya da yeniden düzenlenmesinden sonra tekrar başvurulması tavsiye kararı alınmışsa, talep edilen düzeltmeler ve öneriler net olarak belirtilir.

Madde 16: Etik kurul kararı sorumlu araştırıcıya kararın verildiği toplantıdan itibaren 15 gün içinde yazılı olarak bildirilir. Bu yazılı bildirimde Őunlar bulunmalıdır.

- a) Etik kurulun adı.
- b) Toplantı tarihi.
- c) Araştırmanın protokol numarası ve tam adı.
- d) Kurul yelerinden birinin araştırmayla ilişkisi varsa, toplantının araştırmanın görüŐüldüđü ve karar verildiği kısmına bu üyenin katılmadığına iliŐkin bilgi.
- e) Başvuru belgelerinin tümü incelenerek, uygun bulunduğu ya da gerekçeleri belirtilerek uygun bulunmadığı, ya da düzeltme veya yeniden düzenleme yapılarak tekrar başvuru isteniyorsa, öneriler ve istenen düzeltmeler.
- f) Etik kurul üyelerinin isim ve unvanları.

5. BÖLÜM

Yaptırımlar ve Yükümlülükler

Madde 17: Araştırma süresince öngörülmemiŐ olan bir etik sakınca ortaya çıkarsa, bu durum etik kurula bildirilmelidir. Kurul gerek duyarsa bir araştırmayı izlemeye alır.

Madde 18: Etik Kurul, bilimsel araştırma ve yayın kuralları çiğnendiğinde, disiplin yönetmeliğinin dışında da bazı yaptırımlar öngörebilir. Önerilen yaptırımlar, niversite Yönetim Kurulunun onayına sunulur. Bu erevede Őu tür yaptırımlar öngörülür:

- a) Etik dıŐı davranan araştırmacı veya araştırmacıların proje baŐvuruları iŐleme alınmaz ve yürütmekte oldukları projeler iptal edilir.
- b) Etik Kurulu, etiğe aykırı bulunan bir araştırmanın durdurulmasını gerekli gördüğünde, talebini gerekçesiyle birlikte Rektörlüğe iletir ve uygun görülenler durdurulur.
- c) niversitemiz dergilerinde yayınlanmış makalelerden yayın etiğine aykırı hususlar içerdiği kanıtlananlar geri çekilmiş sayılır ve bu husus dergide gerekçesi ile birlikte yayımlanır.

- d) Etiğe aykırı davranışı kanıtlanan araştırmacılara / yazarlara / destek başvurusu sahiplerine karar tarihinden başlayarak en az üç, en fazla beş yıl süreyle herhangi bir destek verilmez.
- e) Etiğe aykırı davranışı kanıtlanan araştırmacı / yazar / destek başvurusu sahiplerinin, kurum veya kuruluşlarının yanı sıra ilgili meslek kuruluşlarına, fon sağlayan ve/veya destek veren kişi ve kurumlara, ilgili kongre ve sempozyum düzenleme kurullarına, etiğe aykırı yayının yapıldığı dergi editörüne, vb. kişi ve kuruluşlara tespit edilen etiğe aykırı davranışlar ve bunların niteliği Rektörlük tarafından yazılı olarak bildirilir.

Madde 19: Etik kurul protokol defteriyle karar defterini en az 6 (altı) yıl arşivde saklar. Ayrıca, kurulun onaylanmış çalışma yönergesi, üyelerin görevlendirme yazılarının birer örneği, etik kurul üyelerinin özgeçmişleri, etik kurul toplantılarının daveti, başvuranların sunduğu tüm materyalin örneği, etik kurulun ilgili taraflarla yaptığı yazışmalar, başvuranlara gönderilen kararların örneği başvuru dosyasıyla birlikte arşivde 4 dört yıl saklanır.

6. BÖLÜM

Etik Kurul Kararlarına İtiraz

Madde 20: Etik Kurul tarafından, araştırma ve yayınlarında etiğe aykırı davrandıklarına karar verilenler, kararın Rektörce kendilerine bildirildiği tarihten itibaren 7 (yedi) gün içinde bir kereye mahsus ve gerekçeli olarak itiraz hakkına sahiptirler, itiraz başvuruları Etik Üst Kurulu tarafından ele alınır.

7. BÖLÜM

Yürürlük ve Yürütme

Madde 21: Bu yönerge Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Senatosunun kararı ve Rektörün onayı ile yürürlüğe girer.

Madde 22: Bu Yönerge hükümlerini Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Rektörü yürütür.